

U Fv1973;198B Uppsala, Kv. Rådhuset 2–3

Litteratur: S. B. F. Jansson, Rapport till Raä [odat., inkom 28/8 1972] (ATA dnr 5452/72); E. Svärdröm, Runfynd 1972, i: Fornvännen 68 (1973), s. 198; L. Beronius Jörpeland et al., Projekt Uppdragsarkeologi. Vid Fyriskan – arkeologi i Östra Aros. Riksantikvarieämbetet, Rapport 2000:1, s. 48.

Avbildningar: –

FMIS: [Uppsala 88:1]

I samband med de arkeologiska undersökningarna 1972 i Kv. Rådhuset 2–3, Uppsala, påträffades ett ornerat fragment av en runsten (fyndnummer 1776). Det förvaras nu i SHM under inventarienummer 34526. Fyndet granskades preliminärt av Sven B. F. Jansson den 17 augusti 1972 och en kortfattad beskrivning av Elisabeth Svärdröm (utan fotografi) inflöt också i Fornvännen året därpå.

Röd skiktad sandsten. Storlek: 36 × 24 cm. Tjocklek: 6–7 cm. Ristningslinjerna är 6–7 cm breda. Ristningen skulle kunna tolkas som ett ben med en fot som griper om en smalare slinga, men troligare är kanske att det rör sig om ett ögonlöst rundjurshuvud, som biter över slingan. För denna tolkning talar den tydliga nackfliken och den smalare slingan löper i så fall genom ett snitt i rundjurets hals. Vid den motsatta brottkanten ses en bogspiral.

Fragmentet är inte helt rengjort och i ristningslinjerna finns tydliga spår av ursprunglig färg. Vid en okulärbesiktning ser det ut som om linjerna till djurets hals har varit röda, medan ytan mellan ristningslinjerna i den smalare slingan verkar vara svart. En närmare analys av färgspåren skall förhoppningsvis kunna göras inom en snar framtid.

Fig. 1. Fragmentet från U Fv1973;198B från Kv. Rådhuset 2–3 i Uppsala. Foto Magnus Källström 2012.

I fyndlistorna har fragmentet koordinaterna 137/233 och skall ha påträffats på en höjd av +6,12 m ö h. Enligt rapportsammanställningen (Projekt Uppdragsarkeologi. Vid Fyrisån – arkeologi i Östra Aros (2000), s. 48) var fragmentet »sekundärt deponerat». Av dokumentationsmaterialet i ATA framgår att fyndplatsen låg ganska nära en av de upprättade profilritningarna i den nordöstra delen av undersökningsytan, där mötet mellan kulturlagret och den sterila leran låg på ca +6,0 m ö h. Detta betyder att stenen förmodligen påträffades en eller ett par decimeter ovanför den sterila nivån och att den följaktligen måste tillhöra något av de tidigaste kulturlagren på platsen. Enligt rapportsammanställningen (ibid.) kan de äldsta lämningarna från denna undersökning dateras till 1100-tal.

Ornamentiken på stenen tyder på att den har tillkommit under ett relativt sent skede och det finns drag som påminner om Öpir eller kanske snarare om den relativt okände runristaren Önjut (Om den senare se M. Källström, Åsmund, Öpir och Önjut. Om individens betydelse för bilden av vikingatidens språkhistoria, i: Språkhistoria – hur och för vem?, Studier i svensk språkhistoria 10 (2010), s. 166 ff.). Linjeföringen liksom det rundjurshuvudet utan öga talar också för ett samband med Gräslunds stilgrupp Pr 5, vilket skulle motsvara perioden 1100–1130. Det är alltså möjligt att stenen blivit sönderslagen relativt tidigt, vilket stöds av de bevarade färgspåren.

Stenen är som nämnts av sandsten och detta är ett relativt ovanligt runstensmaterial i Uppsala stad. Förutom U 943 från Ärkebiskopsgården finns bara några mindre fynd gjorda vid arkeologiska undersökningar. Det ena framkom redan 1925 på Fyristorg, men blev förbisett vid utgivningen av Upplands runinskrifter (se M. Källström, Undersökning av ett par oregistrerade runinskrifter från Uppsala i Upplandsmuseet, ATA dnr 322-4035-2010). Det andra utgörs av två fragment och gjordes i anslutning till S:t Pers kyrkoruin 1966 (E. Svärdröm, Runfynd 1968, i: Fornvännen 64 (1969), s. 303 f.). Sandstensrunstenarna har alltså påträffats på båda sidor om Fyrisån, men inom ett relativt begränsat område. Beträffande U 943 antog redan Wessén (i UR 4, s. 47) att bl.a. sandstensmaterialet talade »för att stenen från början har varit rest på en kristen begravningsplats, sannolikt inom det nuvarande Uppsalas område».

Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se